



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

est: ibi enim ostendimus, nullum posse dari actum humanum indifferentem in individuo: Tum etiam, quia licet secundum aliquos respectu voluntatis deus actus indifferentis in individuo, & medius inter bonum & malum, non tamen potest dari actus indifferentis in individuo inter verum & falsum, cum ab eo quod res est vel non est, propositio dicatur vera vel falsa, & inter esse & non esse, utpote contradictoria, nullum possit dari medium.

22 Ex dictis probata manet secunda assertio pars, quæ est de veritatibus practicis & moralibus: nam sicut lumen naturale intellectus speculativi non est totaliter extinctum per peccatum originale, sed duntaxat attenuatum; ita nec lumen naturale synderesis, seu intellectus practici, unde Psalmus 4. dicitur: *signatum est super nos lumen vulgus tui Domine*; & Apostolus ad Rom. 1. docet legem Dei naturalem scriptam esse in cordibus, seu conscientia omnium hominum, non operatione extraordinaria Dei, seu digito Dei extraordinarie operante (ut scripta erat lex vetus in tabulis lapideis) sed ipsa creatione, seu impressione luminis naturalis. Hinc Chrysostomus homil. 30. in Genes. ait: *In natura nostra insita est scientia boni & mali; nullus igitur prætexit quod ignorant, virtutem negligat, &c.* Ergo homo in statu naturæ lapsæ potest, absque speciali auxilio gratiæ, non tantum aliquas cognitiones speculativas de existentia Dei habere, sed etiam aliquas practicas & morales de eius lege naturali, de duabus ex primis principiis synderesis. Consequentia patet ex supra dictis: potentia enim lapsa & debilitata, dummodo non sit totaliter extincta, potest aliquem actum imperfectum elicere, ut supra variis exemplis declaravimus.

23 Confirmatur primò: Paulus ait quod per hanc cognitionem practicam, quam Deus indicit omnibus hominibus, ipsi ibi sunt lex: At si hæc notitia non esset eis naturalis, non essent ipsi sibi lex: Ergo talis cognitio est ex viribus naturæ, non verò ex speciali auxilio gratiæ.

Confirmatur secundò: Potest homo (ut ostenditur art. 3.) aliquid bonum morale naturalis ordinis absque auxilio gratiæ facere: Ergo & illud practice cognoscere in ratione boni, nihil enim voluit, quin præcognitum speculative & practice.

§. III.

Solvuntur objectiones.

24 Contra nostram assertionem obijciunt in primis Adversarii: Homo dicitur à Sanctis Patribus ex peccato originali accepisse vulnus ignorantie & factus esse cæcus: Ergo nihil videre potest in illo statu, nisi illuminetur per gratiam. Unde Gregorius Magnus homil. 11. in Evangelio loquens de cæco quem Christus Lucæ 18. illi curavit: *Quis (inquit) juxta historiam cæcus fuit, ignoramus, sed tamen quid per mysterium significet, novimus: Cæcus quippe est genus humanum, quod à parente primo à Paradisi gaudii expulsum, claritatem supernæ lucis ignorans, damnationis sue tenebras patitur, sed tamen per Redemptoris sui præsentiam illuminatur, ut internæ lucis gaudia jam per desiderium videat, atque in via viæ boni operis gressus ponat.*

25 Respondeo quod homo dicitur factus cæcus per peccatum originale, quia per illud amisit lumen fidei, & scientiæ infusæ, quod in statu in-

nocentia Adam à Deo receperat; unde ut illud recuperet, eget gratia Redemptoris: non autem dicitur cæcus ex eo quod lumen rationis & scientiæ acquisitæ perdidit: sic enim per originale desineret esse homo: quapropter, ut veritates naturales, sive speculativas, sive practicas, cognoscat, non indiget auxilio speciali, sed duntaxat concursu generali.

26 Adde quod vulnus ignorantie, humanæ naturæ per originale inflictum, solum convincit, non posse hominem in statu naturæ lapsæ omnes veritates naturales collectivè cognoscere, non verò arguit, ipsum nullam omnino sine speciali auxilio posse attingere: nam, ut supra dicebamus, quoniam vis infirmus & vulneratus, non possit omnia facere quæ sanus facit, potest tamen aliqua, quæ sunt ejus viribus proportionata, præstare.

Obijciunt secundò aliqua Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimonia: Apostolus enim 1. ad Corint. 3. ait: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ex Concilio Milevitano cap. 4. dicitur: *utrumque Dei donum esse, scire quid agere debeamus, & diligere quæ debemus.* Item in Synodo Araucana An. 9. sic habetur: *Divini muneris est, cum recte cogitamus.* Et can. 22. *Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum: Si quid autem habet homo veritatis atque iustitiæ, ab illo fonte est, quem debemus scire in hac terra, ut ex eo quasi guttu quibusdam irrorari, non deficiamus in via.* Denique aliqui Sancti Patres dixerunt omnem nostram cognitionem descendere à Deo Patre luminum, & omne verum, à quocumque dicatur, esse à Spiritu Sancto: Ergo nemo potest veritatem ullam, speculativam, aut practicam, sine speciali Dei gratia cognoscere.

27 Respondeo Apostolum loco citato loqui de cogitatione iustitiæ, id est, ad veram iustitiam & sanctitatem per se conferente; ut ex antecedentibus & subsequentibus liquet, & exponit Concilium Araucanum cap. 7. & August. lib. de prædestin. Sanctorum cap. 2. & de bono per se, cap. 13. ubi ait: *Quod attinet ad pietatem, & verum Dei cultum, non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis.* Similiter Concilia & SS. Patres citati, vel loquuntur de cogitatione aliquo modo supernaturali, & ad salutem per se conferente, quam fatemur non posse haberi sine gratia; vel solum indicant, scientiam & cognitionem veritatum naturalium manare à Deo ut auctore naturæ, & per concursum generalem intellectum movente ad verum intelligendum, ut exponit S. Thomas quæst. 24. de veritate art. 14. in resp. ad argumentum, sed contra, & hic art. 1. ubi sic habet: *Dicendum quod omne verum, à quocumque dicatur, est à Spiritu Sancto, sicut ab infundente naturale lumen, & movente ad intelligendum & loquendum veritatem, non sicut ab inhabitante per gratiam, &c.* Cui interpretationi favet Concilium Africanum apud Augustinum Epistol. 95. ubi ait aliquando nomine gratiæ non incongruè intelligi beneficia naturalia Dei, inclusa in creatione nostra.

28 Dices: Etiam mendacium, seu assensum falsum habemus à Deo ut auctore naturæ, cum enim elicimus viribus naturæ quæ à Deo condidit, & concursu generali & ordinatio quem supeditat: Sed Concilium Araucanum ait, nos habere à nobis mendacium, à Deo veritatem: Ergo

Ergo intendit nos illam habere à Deo, ut largitore gratiae, & non tantum ut auctore naturae.

Respondeo negando *Majorem*: sicut enim licet Deus concurrat cum voluntate ad entitatem peccati, ejus tamen malitia ac deformitas non est à Deo movente & concurrente, sed à voluntate creata deficiente, seu difformiter ad regulas morum operante, ut alibi fusè exposuimus, ita licet Deus cum intellectu assensum salutem eliciente concurrat, tamen illa salus non oritur ex divina causalitate seu concursu, aut ex vi luminis intellectualis quod habet homo à Deo creatore, sed ex propria defectibilitate, intellectu creati, seu ex defectu majoris luminis quod illi deest. Quod potest hoc exemplo illustrari: si quis in locum tenebrorum inferret tenuem lucem, quā illatā locus maneret ex parte illuminatus, & ex parte obscurus & tenebrosus, tunc deberet dici quod quidquid habet claritatis locus ille, habet ab eo qui lucem intulit, quod verò restat in illo obscuritas, habet à se, seu ex defectu majoris luminis quod illi deest. Sic creatura rationalis ex nihilo orta, quidquid habet veritatis, virtutis, sapientiae, & sanctitatis, habet à Deo, vel ut largitore gratiae, vel ut auctore naturae, quidquid verò habet defectibilitatis in cognoscendo aut volendo, habet à se, veluti reliquias sui nihili, unde olim Deo dicebat humilis & pius Augustinus: *ignosce quod meum est, agnosce quod tuum est.*

Obijciunt tertio: Possumus Deum orare pro auxilio ad quodecumque verum cognoscendum requisito, & de illo obtento ipsi gratias agere: Ergo illud non est generale, sed speciale. Antecedens patet ex communis praxi si delinquit, nemo enim imprudentiae damnat, quoniam videt tale auxilium à Deo petere, & pro eo obtento gratias illi exhibere. Consequentia verò probatur ex Augustino Epist. 95. ubi ait: *Oratio est clarissima gratia restitutio.* Et Epistola 107. dicit gratiarum actio est certissimum signum beneficii gratiarum.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: possumus enim pro auxilio generali Deum orare, & de eo obtento ipsi gratias agere, quando habet aliquid contingentiae & fallibilitatis; nam ob talem contingentiam habet rationem beneficii, non specialis, quia debitum est, sed generalis, quia contingens est, & ex parte eventus fallibilitatem habet: quapropter oramus Deum pro pluvia, serenitate, frugibus terrae, & illis obtentis, gratias agimus illis quā licet pertineant ad providentiam generalem, tamen contingentiam & fallibilitatem habet ex parte eventus.

Dices primo: ex hac responsione sequitur, concursum ad materiale peccati esse beneficium Dei; siquidem connotat aliquid contingentiae & fallibilitatis.

Sed negatur sequela: quia omne quod datur contingentiter aut fallibiliter, non est beneficium, si aliunde non sit commodum & utile recipienti, nec cedat in bonum ipsius: quod non habet concursus ad materiale peccati.

Dices secundo: D. Augustinus, locis citatis, ex oratione, & gratiarum actione inferbat necessitatem gratiae specialis, non verò solum auxilii generalis agebat enim contra Pelagianos, qui non negabant gratiam generalem ad donum creationis pertinentem, sed specialem, & à dono creationis distinctam: Ergo ex eo quod fideles à Deo petant auxilium ad quamcumque ve-

ritatem cognoscendam, & de eo obtento ipsi gratias agant, recte colligitur, non solum generale, sed etiam speciale auxilium, ad quamcumque veritatem cognoscendam requiri.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: licet enim ex oratione applicata ad res excedentes donum creationis, & effusam naturalium virtutum, recte inferatur necessitas gratiae specialis; & hoc modo S. Augustinus ex oratione recte probet contra Pelagianos, specialem gratiam esse necessariam ad relegendum à peccato, & ad bene operandum in ordine ad vitam aeternam, quia haec vires naturales excedunt: tamen ex oratione ut sic, non inferatur gratia strictè sed lato modo sumpta, pro quolibet beneficio Dei; quia illa potest applicari ad res ordinis naturalis, seu ad generalem Dei providentiam pertinentes, quando aliquid contingentiae & fallibilitatis habent, ut in exemplis supra adductis patet.

Obijciunt quarto: Dicit potest de quacumque cognitione veritatis, quod potuit homo, salva sua creatione, & providentia Dei generali, ea carere: Ergo quod eam de facto assequatur, specialis gratia conditoris est, & non solum beneficium generale, ad donum creationis pertinens. Consequentia videtur bona: Antecedens probatur. Potuit Deus ita universum instituire, & ita disponere causas secundas, ut ex naturali earum cursu & operatione, in homine qui aliquando verum assequitur, semper error atque deceptio sequeretur; unde quod reipso ita disponatur, ut hominem in vera cognitionem aliquando ducant, ad indebitam & specialem Dei providentiam, subindeque ad gratiam specialem à dono creationis distinctam, referendum esse videtur. Ergo potuit homo, salva sua creatione, & providentia Dei generali, cujuscunque veritatis cognitione carere.

Respondeo primo, negando Antecedens: ad ejus probationem dicendum est, quod licet Deus de potentia absoluta talem ordinem & cursum causarum secundarum instituire potuerit, non tamen de potentia ordinata, seu per infinitam ejus sapientiam & laudem providentiam regulata: quia cuilibet homini suae mentis componi, & diu in visis agentis, aliqua cognitio veritatis, praesertim Dei ut auctoris naturae, & primorum principiorum lynderesis, connaturalis est.

Respondeo secundo, dato Antecedente, negando Consequentiam: nam ea dona quae conveniunt plerisque hominum in cursu ordinario causarum naturalium, non sunt gratiae strictè sumptae, etsi aliquando contingat aliquem hominem illis carere: verbi gratia visus, auditus, locutio, & intelligentia ipsa, non sunt beneficia gratiae strictè sumptae, etsi aliquando contingat homines nasci caecos, surdos, mutos, imbeciles & quosdam perpetuo amentes; sed haec, & alia id genus beneficia, ad dona creationis & conservationis, tanquam eorum corollaria & complementa, revocari debent. Idem cum proportionem de cognitione veritatum naturalium dicendum est.

Refelluntur alie sententia, & vera statuitur.

37 Deo secundo: Homo in statu naturæ lapsæ potest sine gratia, seu auxilio speciali, singulas veritates naturales, tam speculativas quam practicas cognoscere.

Hec assertio intelligenda est, non de quibuscumque hominibus, sed de illis dumtaxat qui ingenio possunt: nam aliqui sunt ad id inepti, ut neque propria inventionem, neque aliorum instructionem & disciplinam, possint acquirere notitiam cuiuscumque veritatis naturalis, etiam ex sensibus cognoscibilis; unde D. Thomas 1. contra Gent. c. 4. dicit aliquos ratione complexionis esse naturaliter indispósitos ad sciendum. Hoc præmissis,

38 Probatur primò: Singule veritates naturales sunt proportionate physice & moraliter cum intellectu hominis lapsi: Ergo potest illas absque speciali gratia cognoscere. Consequentia patet: nam specialis gratia solum est necessaria ad tollendam improportionem aliquam physicam aut moralem, ut ex dicendis constabit. Antecedens quoad primam partem est certum, cum veritates illæ contineantur intra lineam objecti sensibilis, quod est objectum proportionatum nostri intellectus pro hoc statu. Quoad secundam vero iudicatur: Impedimenta quæ improportionem moralem causant ad totam collectionem huiusmodi veritatum attingendam, sunt illarum multitudo, vitæ brevitatis, occupatio in somno, & ad res humanæ vitæ necessarias distractio, ut infra exponemus: At hæc respectu singularum non militat: cum tempus ad illarum quamlibet singularem cognoscendam requisitum, non ita longum sit, ut naturalem vitæ nostræ periodum excedat, & cum occupationibus huius vitæ non possit componi: Ergo veritates illæ nedum physice, sed etiam moraliter, cum intellectu hominis lapsi proportionatæ sunt.

39 Probatur secundò conclusio: Maxima & difficillima veritatum naturalium cognitio est illa quæ habetur de Deo ex effectibus naturalibus, utpote quæ sit de objecto maximè immateriali, & a sensibus remoto: Sed sine auxilio gratiæ potest ex creaturis Divinitas cognosci ab homine in statu naturæ lapsæ; loquitur enim interdictum Scripturæ de cognitione illa tanquam de possibili homini lapsi: Juxta providentiam communem, siue mentione & respectu ad gratiam specialem, ut patet ex illo ad Roman. 1. Invisibilis Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, & ex illo Sapient. 13. A magnitudine speciei & creatura cognoscitur poterat horum creator videri: Ergo à fortiori quæcumque alia veritas naturalis illi inferior poterit sine auxilio gratiæ cognosci.

40 Quod diximus de veritatibus speculativis, proportionem servatam, dicendum est de practicis, cum objectum proportionatum intellectui humani sit omne verum naturale, ex sensibus cognoscibile, non tantum speculabile, sed etiam practicum; & aliunde nullum in natura lapsæ videatur esse impedimentum, quod veri practici cognitionem prohibeat: licet enim effrenitas concupiscentiæ, & rebellio passionum, aliquando non sinant intellectum se applicare ad ejus cognitionem; tamen cum motus illi non sint continui, nec semper & in omnibus occasionibus in appetitu inferiori excitentur, interdum id permittunt.

41 Pro majori huius secundæ partis intelligentia & plurimum argumentorum solutione, diligenter,

Tomus IV.

A observandum est, veritates practicas esse in duplici differentia: quædam enim sunt quæ pertinent ad artes, & dirigunt affectionem; alia quæ dicuntur morales, quia actus humanos respiciunt; & istæ adhuc subdividuntur in eas quæ pertinent ad Philosophiam moralem, & vel sunt principia morala, vel conclusiones ex illis deductæ, & in eas quæ spectant ad prudentiam, ut sunt illæ quæ ordinantur hic & nunc ad executionem. Quamvis ergo intellectus humanus possit cognoscere sine speciali gratia omnes veritates artificiales divise, & morales, quæ sunt principia vel conclusiones Philosophiæ morales, quia eadem est ratio de illis ac de speculativis; imò & aliquæ ex illis quæ immediate pertinent ad prudentiam; non potest tamen attingere, absque speciali auxilio, omne verum practicum ad prudentiam pertinens: cum enim homo in statu naturæ lapsæ, per peccatum originale à Deo ut sine naturali & supernaturali avertus sit, non potest sine speciali gratia formare hoc iudicium practicum & prudentiale: hic & nunc Deus est super omnia diligendus; cum quia tale iudicium dependet à rectitudine appetitus, tum etiam quia est semper conjunctum cum executione, & habet rationem imperii practici; in statu autem peccati homo non potest, sine auxilio speciali, Deum, & eius naturam naturæ, super omnia diligere, ut infra ostendetur.

C Dico tertio: Homo in statu naturæ lapsæ, totam collectionem veritatum speculativarum vel practicarum ordinis naturalis, sine gratia, seu auxilio speciali, attingere nequit.

Prima pars huius assertionis probatur primò ex 2. Thoma 4. contra Gentes cap. 52. ubi inter peccata spiritualia originalis culpæ ponit vulnus ignorantie in intellectu speculativo, his verbis: Inter spirituales peccata est debilitas rationis, & quæ contingit quod homo difficulter pervenit ad veri cognitionem, & de facili labitur in errorem, & appetitus bestiales omnino superare non potest, sed multis obnubilatur ab eis. Quibus verbis primò constituit vulnus ignorantie in intellectu speculativo, & deinde in practico, quatenus non potest bestiales superare appetitus. Et supra quod 85. art. 3. ad calcem corporis articuli ait: Per peccatum ratio hebetatur precipue in agendis: ubi ly precipue, denotat rationem hebetari etiam in speculabilibus, licet minus principaliter. Unde hic artic. 2. ad 3. inquit: Magis natura humana corrupta est per peccatum, quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri. Quibus locis in primis precipuum Cajetani fundamentum convellitur: ille enim idcirco asserere videtur, hominem in statu naturæ lapsæ posse sine gratia, seu auxilio speciali, omne verum speculabile, nedum divise, sed etiam collectivè attingere, quia existimat vulnus ignorantie ex peccato originali proveniens, esse tantum in intellectu practico, non autem speculativo. Deinde insinuat hæc ratio, quæ potest primò probari nostra conclusio: Potentia infirma & vulnerata non potest præstare totum id quod facere valet potentia sana & integra: Sed attingere omne verum speculabile nedum divise sed etiam collectivè est actus potentie intellectivæ sanæ & integræ: Ergo intellectus hominis lapsi, vulnere ignorantie affectus non potest, nisi sanetur per gratiam, totam collectionem veritatum speculativarum attingere.

Confirmatur: Voluntas propter vulnus malitiæ, non potest omnia præcepta legis naturæ collectivè sumpta adimplere, ut infra patebit

E

Ergo